

JÓZEF TRYPUĆKO IN MEMORIAM

Den 21 juli 1983 avled professor emeritus Józef Trypućko efter en kort tids sjukdom. Han föddes 1910 i Malinowszczyzna i det då fortfarande ryska Wilnoområdet. 1929 började han studera vid Wilnouniversitetet som då var ett av Polens bättre universitet med många kända forskare och studerande. Bland hans studiekamrater märks t.ex. Czesław Miłosz. Ursprungsmiljön och studieåren i Wilno satte djupa spår i Józef Trypućkos intressen också på den vetenskapliga sidan. Han ägnade sig t.ex. mycket åt den kände polske romantiske skalden Adam Mickiewicz, som ju också kom från Wilnoområdet. I flera artiklar och monografier sökte han placera in Mickiewiczz språk i dess rätta sammanhang. Nämnas kan t.ex. "Was wissen wir über die Sprache Mickiewiczz?" i *Scando-Slavica* 1977. De imponerande monografierna om den östpolske poeten Władisław Syrokomlas språk i Uppsala universitets årsskrift 1955 och 1957 och om Frantiszek Mickiewiczz (bror till skalden) språk i *Studia Slavica Upsalensis* 1970 har gett viktiga kunskaper om 1800-talets polska språk och i synnerhet om språket i den polsktalande delen av det förra storfurstendömet Litauen. De är därför av mycket stort värde för alla Mickiewiczforskare och forskare i det polska litteraturspråkets utveckling. Till detta område återvände han också i sin senaste väl mottagna monografi *O pewnym wypadku litewsko-polskiej interferencji językowej w zakresie onomastyki* (1982). Dessutom efterlämnade han i manuskript ett mycket stort och värdefullt material om personnamnen i detta område, ett material som borde publiceras.

I oktober 1936 blev han polsk lektor i Helsingfors och lärde sig snart finska. Han gav där bl.a. ut en mindre polsk-finsk ordbok. Efter det att Polen invaderats av Hitler och Stalin upphörde hans lektorat, som var finansierat från Polen. Han tog då med sig sin hustru och dotter över till Sverige, där han först blev vikarie på ett polskt lektorat vid Stockholms universitet. Våren 1940 fick han ett vikariat i Uppsala, där professor Gunnar Gunnarsson just tillträtt sin tjänst. Med detta inleddes ett långt och fruktbart samarbete dem emellan, ett samarbete som bl.a. resulterade i flera gemensamt publicerade böcker, bl.a. *Polsk läsebok* 1944, *Polsk grammatik* 1946 och *Polska för nybörjare* 1947. Józef Trypućko blev Uppsala trogen hela sitt återstående liv. Som lektor, doktor, docent, professor och emeritus

verkade han med stort nit och djup ansvarskänsla för slavistiken och polonistiken. Han blev en mycket lojal medborgare i sitt nya hemland men glömde ändå aldrig sitt ursprung. Han har kallats polskhetens encyklopedi i Sverige. Särskilt intresserade han sig för den polska kulturen i Sverige. Redan hans första artikel i det nya hemlandet "Polska författare i Sverige 1919-1939" visar hans stora intresse för just detta område. I hans bibliografi finns också en lång rad artiklar och arbeten med anknytning till detta. Hit hör hans läroböcker i polska och hans polska grammatik som använts vid svenska universitet i över trettio år. Han hann också slutföra ett svensk-polskt lexikon som torde bli den största ordboken hittills från svenska till något slaviskt språk. Detta lexikon skall enligt planerna komma ut i Warszawa 1985. Tyvärr blev inte det polsk-svenska lexikonet mer än påbörjat.

Trypućkos verksamhet som slavist och polonist avkastade en lång rad artiklar och monografier. Hans doktorsavhandling om de slaviska numeraladverbena av typ fksl. *dwaśdi, triśti* kom 1947 i Uppsala universitets årsskrift. Därefter publicerade han hela åtta språkvetenskapliga monografier i universitetets årsskrift, i *Studia Slavica Upsaliensia* och i *Uppsala Slavic Papers*. Inom det bibliografiska området sammanställde han bibliografier över svensk polonistik och över polsk språkvetenskap efter andra världskriget. Den senaste bibliografien som omfattar polsk språkvetenskap under åren 1965-70 kommer att publiceras postumt i *Studia Slavica Upsaliensia*. Han medverkade också i den polska bibliografiska slavistiska tidskriften *Rocznik Slawistyczny*, där han presenterade svenska och skandinaviska slavistiska arbeten. Den polska språkvetenskapen presenterade han i *The Year's Work in Modern Languages*. Hans bibliografiska intresse framgår också av hans studier över gamla polska tryck på Carolina. Bakom katalogen med namnet *Polonica vetera Upsaliensia* ligger ett imponerande arbete och stor sakkunskap. Han arbetade också länge på att spåra upp böcker från det av svenskarna rövade Braniewo-biblioteket. Tyvärr hann han aldrig publicera sitt mycket omfattande material men han hann dock göra en presentation av detta arbete på Slaviska institutionens första jubileumssymposium "Äldre svensk slavistik" våren 1983. Denna artikel utkommer postumt i *Uppsala Slavic Papers* 1984. En fullständig förteckning över professor Trypućkos utgivna skrifter kommer att publiceras i *Scando-Slavica*.

Józef Trypućko var också mycket beläst och kunnig i polsk och slavisk litteraturvetenskap. Tillsammans med docent Lennart Kjellberg översatte han en volym dikter av

Rózewicz. Hans kunskaper i den polska litteraturen var en ovärderlig tillgång i det högre polska seminariet vid Slaviska institutionen i vilket han deltog mycket regelbundet under sin tid som emeritus. Han fungerade där verkligen som en "levande polsk encyklopedi". Det var i detta seminarium jag på allvar började lära känna honom och med tiden fick jag också en god vän i honom. Jag är mycket tacksam för allt det stöd som han gav mig under mina första år som professor i Uppsala. Jag kunde alltid räkna med hans hjälp då jag bad om något. Jag kommer länge att minnas honom när han i avslappnade stunder reciterade de stora mästerverken i polsk och rysk romantik.

Sven Gustavsson